

Андреева Саргылана Николаевна – учитель начальных классов
МБОУ «Малыкайская СОШ им. М.В. Мегежекского»
С.Малыкай/ Нюрбинский район;
Презентация к уроку литературного чтения на родном (якутском) языке,
4 класс

Бүөтүр Тобуруокап

«Чаный Чабаан»

**Бүөтүр Тобуруокап –
о5о тапталлаах суруйааччыта**

**1917с. Алтынньы 25 кунугэр Үөһээ Бүлүү
улуунун Ороһу нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Уол
абатын батан сааһыт, туһахчыт, тууһут,
илимньит, мындыр булчут буола
улааппыт. Ааһарга өссө оскуолаба
киириэн инниттэн таайа үөрэппит.**

Буойун поэт

1942-43 сылларга, Аба дойду сэриитигэр ынырыллан, Сталинградскай фронга пулеметчигынан сылдьан, Ийэ дойдутун иннигэр ытык иэһин чиэстээхтик толорбута.

Чаный Чабаан

”

Б

’

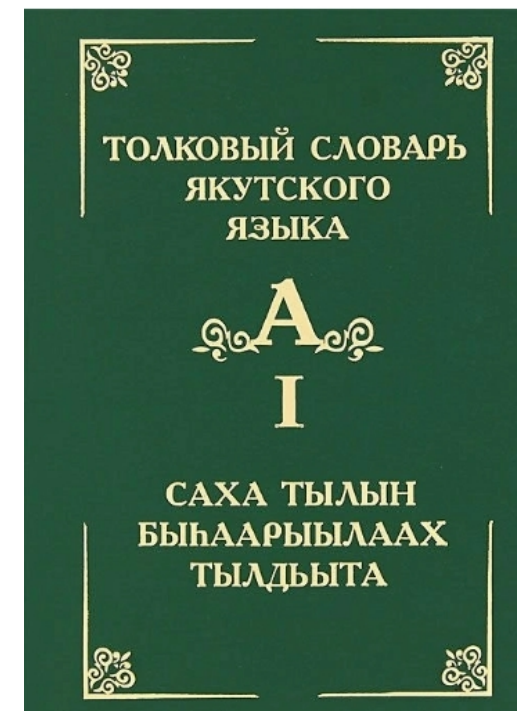

~~Б~~

Тылбытын байытабыт

• **ЧАНГЫЙ** (14 том, 109 страница).тыаһы
үт. *туохт.*

1. Тимири тимиргэ охсор курдук биир кэм хатан
тыаһы таһаар, оннук тыаһаа. Чангыйан-
чангыйан, Көмүстэн, алтантан Дьиктиттэн
дьиктини Айара дьэ кини. Эллэй.

Тылбытын байытабыт

ЧАБААН (14 том, 83 84 страница).*даб.*

1. Чабылхай, күлүмүрдэс.
2. Хатан, чэгиэн (куолаһы, ырыаны этэргэ).
3. Дьулааннаах, кутталлаах.
4. Сөбүмэр, дьулаан.

Остуоруйаны ааҕыы

Остуоруйаны аабы

Остуоруйа?

Остуоруйа – норуот тылынан уус-уран айымньыта, фольклор биир көрүнэ, киһи бэйэтин баҕатын, олобун-дьаһабын эбэтэр араас быһылаан туьунан өйтөн онорон кэпсиир дыктилээх-дьиибэлээх, кэрэхсэбиллээх фантастической кэпсээнэ.

Остуоруйа араастара:

Аптаах-алыптаах

Олох-дьаһах

Хамсыыр-харамай

Сынньалан

Бу курдук, бу курдук(илиитин уунан баран, чохчойон ыла-ыла турар)

Ардах түһэн куугунуур,

Бу курдук, бу курдук(илиитин уунан баран,ууга-ханас хамсанар)

Үрэх устан суугунуур,

Бу курдук, бу курдук (атах төбөтүгэр туран, илиитин сапсынар)

Хойуу оппут үүнүөбэ

Бу курдук, бу курдук (хотуурунан от охсор)

Оту охсон ылыхпыт

Бу курдук, бу курдук (от харбыыр курдук хамсанар)

Субуу гына харбыахпыт

Бу маннык, бу маннык (бугуллуур курдук хамсанар)

Бугул гына лаглатыахпыт.

Бу бачча, бу бачча (атабын төбөтүгэр туран уунангыыр)

Үрдүк гына кэбиһиэхпит.

Тылбытын байытабыт

Чабычак - тугу эмэ (хол. , бурдугу, арыыны, үүтү) кутан ууларга аналлаах төгүрүк быһыылаах намыһах туос иһит.

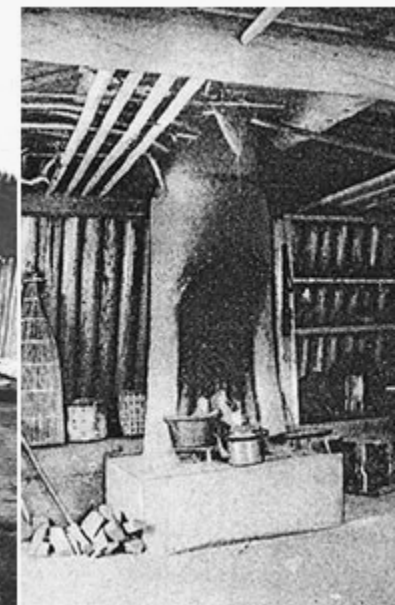

Ураа - оһох турбатын дьиэ үрдүттэн быган турар өттө, оһох турбата.

Тылбытын байытабыт

Үөлэс - саха көмүлүүк оһоҕун буруо, төлөн тахсар турбата.

Ыыс-быдаан - аһы сыттаах хойуу буруо

Тылбытын байытабыт

Үөл үөт - сииктээх, имигэс мас.

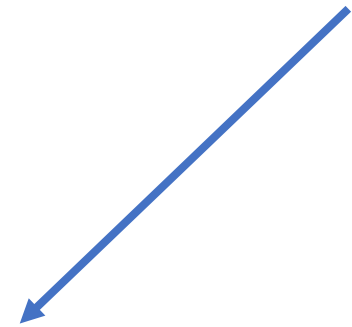

Тылбытын байытабыт

- **Дьэгдьис** - сэргэхсийдэ.
- **Арбаа** - сымыйанан күүркэтэн хайбаа.
- **Оккуран** - мөлтөх, ыарыһах көрүнгнээх.

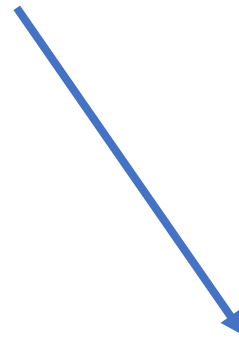
Чаный Чабаан

?

?

?

Остуоруйа былаана

1.

2.

3.

Бу өс хоёоннор остуоруйаҕа сөп түбэһэллэр дуо?

Өйдөөх өйүнэн өлөртөн куотар.

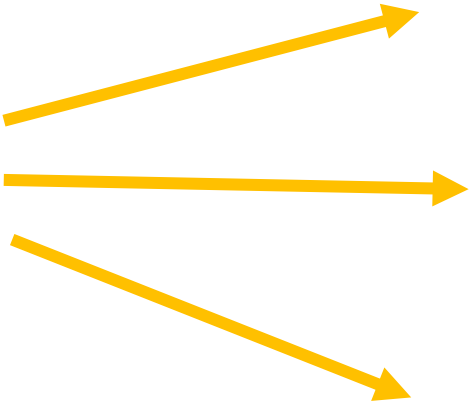
Көтөр өнгүнэн, киһи өйүнэн.

Ким доҕордоох ол дьоллоох.

Муора тобугунан, халлаан хабарҕатынан.

Бүгүн мин уруокка:

Биллим...


```
graph LR; A[Биллим...] --> B[ ]; A --> C[ ]; A --> D[ ]
```

Бүгүн уруокка:

- Миэхэ интириэһинэй этэй....

- Миэхэ ыарахан этэ...

Болџомтоџут иһин махтал!

